



Aan

Staatsecretaris
cc Minister

nota

Publicatie Scenariostudie Bouwgrondstoffen

TER BESLISSING

Datum

8 april 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/7804

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Beslistermijn

12-04-2024

Bijlagen

3

Aanleiding

Duurzame winning van (bouw)grondstoffen is onderdeel van nationaal belang 13 'Realiseren van een toekomstbestendige circulaire economie'¹ zoals geformuleerd in de NOVI. Het doel is optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen, met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu. Daarnaast zijn ambitieuze beleidsdoelen gesteld voor onder meer woningbouw. De Minister van IenW is verantwoordelijk voor de waterbouwopgaven en Rijkswaterstaat. De Staatssecretaris is belast met aangelegenheden op het terrein van grond. Dat omvat ook mogelijke ingrepen in de strategie omtrent de winning van bouwgrondstoffen. Om meer inzicht te verkrijgen in de voor de toekomst benodigde winning zijn twee onderzoeken uitgevoerd, 1) een monitoring naar de actuele winning en 2) een scenariostudie naar de toekomstige behoefte. In de afgelopen twee jaar zijn in totaal zeven toezeggingen gedaan om de resultaten hiervan met de Kamer te delen. De resultaten van beide onderzoeken kunnen met bijgevoegde begeleidende brief aan de Tweede Kamer worden aangeboden. De resultaten worden benut om de komende tijd te werken aan het bepalen van de inzet van IenW op de winning van bouwgrondstoffen.

Geadviseerd besluit

U (staatssecretaris) wordt geadviseerd om bijgevoegde brief, het eindrapport van de scenariostudie en de resultaten van de monitoring aan de Tweede Kamer toe te sturen.

U (minister) ontvangt de stukken ter informatie.

Kernpunten

In de brief aan de Kamer wordt volstaan met het aanbieden van de monitoring en de scenariostudie. De resultaten worden beperkt nader geduid omdat deze worden benut om de komende tijd te werken aan een landelijke integrale afweging voor de winning van bouwgrondstoffen. De resultaten hiervan zullen aan de Kamer worden aangeboden. Vooruitlopend daarop informeer ik u over de hoofdlijnen uit de monitoring en de scenariostudie.

¹ [Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties | Nationale Omgevingsvisie \(denationaleomgevingsvisie.nl\)](https://denationaleomgevingsvisie.nl)

Monitoring

De jaarlijkse monitoringscijfers (2017-2021) laten voor grind, ophoog- en suppletiezand, beton- en metselzand, overig industriezand en klei jaarlijks vergelijkbare gewonnen hoeveelheden zien, met hier en daar uitschieters. Voor uit Rijkseigendom gewonnen ophoogzand moet de winner een zogenoemde domeinvergoeding betalen aan het Rijksvastgoedbedrijf. Deze vergoeding is niet verschuldigd wanneer het gewonnen materiaal direct wordt hergebruikt in een Rijksinfracwerk: het wordt dan 'domeinvrij' genoemd. Voor de cijfers over dit domeinvrij gewonnen ophoogzand is de registrerende instantie, het Rijksvastgoedbedrijf, afhankelijk van de opgaven van de zandwinners of aannemers. Vanwege deze afhankelijkheid is er sprake van enige onzekerheid. Het ministerie van IenW bespreekt met het CBS en het Rijksvastgoedbedrijf hoe deze onzekerheid bij toekomstige cijfers zoveel mogelijk kan worden verkleind.

Scenariostudie

De scenariostudie werkt de mogelijke ontwikkeling van de vraag naar grondstoffen tot 2050 in twee scenario's uit: één met een behoedzame ontwikkeling van de economie en het tweede scenario met een dynamische, sterkere economische ontwikkeling. Beide zijn uitgewerkt op basis van economische en demografische informatie over bevolkingsgroei, huishoudensgroei en de ontwikkeling van de beroepsbevolking. Verder is rekening gehouden met ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging, import en export van grondstoffen, hergebruik van puingranulaat en houtbouw. Deze studie gaat niet in op de toekomstige ontwikkeling van het aanbod.

Landelijke integrale afweging regionale beleidskeuzes

De belangrijkste wingebieden zijn de Noordzee, het IJsselmeergebied en de grote rivieren. Voor elk van deze gebieden worden nu beleidskeuzes voorbereid die rechtstreeks van invloed zijn op de winning van bouwgrondstoffen in het betreffende gebied, en daarmee ook op de landelijke beschikbaarheid van bouwgrondstoffen en de vraag daarnaar uit andere gebieden. Op basis van de nu voorliggende resultaten en andere relevante bronnen zal de komende tijd een landelijk beeld van de winning van bouwgrondstoffen worden ontwikkeld om een integrale afweging te maken tussen de voor de winning van bouwgrondstoffen relevante beleidskeuzes in de belangrijkste wingebieden en eventuele import van bouwgrondstoffen om in de behoefte te kunnen voorzien in de toekomst. Waar in het rivierengebied hoogwaterbescherming en rivierbodemerrosie een belangrijke factor is en op de Noordzee de vraag naar ruimte voor windenergie een sterkere rol speelt, moet in het IJsselmeergebied rekening worden gehouden met natuurdoelen, waterberging en zoetwatervoorziening.

Krachtenveld

- IenW is met Rijkswaterstaat de grootste opdrachtgever van infrastructuurprojecten en waterbouwwerken en heeft daarmee ook een belang in voldoende aanbod van zand en grind.
- Relevant daarbij is dat elke winning van bouwgrondstoffen een grote ingreep vergt in de bodem. Het principe van water en bodem sturend is voor IenW een belangrijk uitgangspunt daarbij, maar ook dat door winning de capaciteit voor waterberging in de wingebieden wordt vergroot.
- De hierboven genoemde beleidskeuzes die in de drie gebieden binnen IenW worden voorbereid zijn op hoofdlijnen de volgende:

Datum

8 april 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/7804

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Aan

Staatsecretaris Vivianne
Heijnen

Bijlage(n)

3

- voor de Noordzee (in het kader van de Partiële herziening Programma Noordzee 2022-2027): onderzoek naar de mogelijkheden voor 1) uitbreiding van de gebieden waar zand kan worden gewonnen en 2) meer capaciteit voor windenergie,
 - voor het rivierengebied (in het kader van het programma Integraal Riviermanagement): inzetten op beëindigen van ontgroningen in het zomerbed, in de eroderende delen van Maas en Rijn aangevuld met het toevoegen van sediment om verdere daling van de bodem in het rivierbed te stoppen.
 - in het IJsselmeergebied wordt momenteel (in het kader van het programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050) het zandwinbeleid vernieuwd. Dit zoals toegezegd in de Kamerbrief voor het Commissiedebat Water van 7 juni 2022².
- De transitie naar een circulaire economie kan de behoefte aan zand en grind doen afnemen. Een aantal mogelijke toekomstige ontwikkelingen is meegenomen in de scenariostudie. Dit is gedaan in de vorm van gevoeligheidsanalyses op het mogelijke verloop van trends voor drie externe factoren, te weten de ontwikkeling van houtbouw, van hergebruik van betongranulaat en van de effecten van zeespiegelstijging.
 - Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft behoefte aan zekerheid van productie van bouwgrondstoffen voor de woningbouwopgave. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft een vergelijkbare behoefte in relatie tot de energietransitie.
 - De branche wordt vertegenwoordigd door Cascade (zand- en grindwinners), NVTB (bouwstoffenleveranciers) en NVLB (koepelorganisatie handelaren). De drie brancheorganisaties (er zijn er meer) werken samen in het agenderen van de zorgen over mogelijke tekorten. De afgelopen twee jaren is er goed contact geweest met de branche.
 - De provincies zijn op grond van de Omgevingswet (voorheen op grond van de Ontgroningenwet) vergunningverlener voor de meeste winprojecten buiten het zomerbed van de Rijkswateren. De provincies zijn meegenomen bij de scenariostudie, hebben cijfers aangeleverd voor de monitoring en er is een constructieve samenwerking met hen over dit onderwerp opgebouwd.
 - Het wordt steeds lastiger om draagvlak te krijgen bij omwonenden voor nieuwe winningen, voor het vergroten van winningen of voor het verlengen van de tijdsduur van winningen. Dit uit zich in toenemende weerstand, waardoor aanzienlijke vertraging of afstel van de uitvoering kan optreden. Dit geldt vooral bij winningen op land, bijvoorbeeld in de uiterwaarden.

Datum

8 april 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/7804

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Aan

Staatsecretaris Vivianne
Heijnen

Bijlage(n)

3

Toelichting

Financiële/juridische overwegingen

Het ontgroningenbeleid is begin deze eeuw gedecentraliseerd. Sindsdien ligt de verantwoordelijkheid voor het opstarten van een nieuw winproject bij de winners van bouwgrondstoffen. In de uiterwaarden van het rivierengebied geldt: als er een grondpositie is en een projectplan met de omgeving is afgesproken kan bij de provincie een vergunning worden aangevraagd. Voor winprojecten binnen de winterdijken is Rijkswaterstaat vergunningverlener. In het geval dat

² [Kamerstuk 27 625, nr. 567](#)

Rijkswaterstaat opdrachtgever is, bijvoorbeeld als het om waterbouwwerken gaat, gaat de rol van vergunningverlener naar de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Kamerbrief publicatie scenariostudie en monitoring bouwgrondstoffenwinning	Kamerbrief met informatie over de scenariostudie, monitoring en verdere aanpak bouwgrondstoffenbeleid
03	Rapport scenariostudie bouwgrondstoffen	Eindrapport over de mogelijke ontwikkeling van de vraag naar bouwgrondstoffen tot 2050
04	Monitoring bouwgrondstoffenwinning 2017-2021	Resultaten van de monitoring die het CBS in opdracht van IenW in 2023 heeft uitgevoerd

Datum
8 april 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/7804

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Aan
Staatsecretaris Vivianne
Heijnen

Bijlage(n)
3